

Facebook'ta Yaşanan Erişim Sorununun Arka Planı Nedir?

Soru: 14 Ekim 2021'de Amerika, 30 ülkenin katılımıyla siber suçlarla mücadele için uluslararası sanal bir konferans düzenledi. Gerek Rusya gerekse Çin konferansa davet edilmedi. 4 Ekim 2021 Pazartesi akşamı Facebook çöktü. Dünyada yüz milyonlarca insan, beklenmedik bir şekilde Facebook, Instagram ve WhatsApp'a 6 saatlik bir erişim sorunu yaşadı. Ertesi gün Facebook eski çalışanı ABD Senatosu'nda bir oturuma katıldı... Bu meselenin arka planı nedir? Teknik bir hata mı yoksa planlı bir saldırı mı? Planlı bir saldırıysa, hakikati nedir? Teknoloji şirketlerinin seçimlerde Trump'a karşı Biden'ı desteklemesi ile bu erişim sorunu arasında bir bağlantı var mı?

Cevap: 4 Ekim 2021 Pazartesi günü Facebook, Instagram ve WhatsApp sunucularına 6 saatlik bir erişim sorununun yaşanması 13 yıldır benzeri görülmemiş bir olay. Bu sorun Facebook ve teknoloji sektöründe büyük hengâmeye yol açtı. Yaşananları gözden geçirdiğimizde, görürüz ki:

Birincisi: Dünya çapında yaklaşık 3,5 milyar kullanıcının, Facebook, WhatsApp, Instagram ve Messenger sunucularına erişim sorunu yaşaması 2008'de yaşanan sorundan çok daha kötüdür. Bunun etkisiyle Facebook'un hisseleri yüzde 15'e varan rekor düzeyde değer kaybetti. Çoğu teknoloji şirketinin hisseleri de önemli ölçüde düştü. Twitter hisseleri yüzde 5,7 ve diğer şirketlerin hisseleri de değişen oranlarda değer kaybetti. Teknoloji imparatorluklarının kayıpları, küresel haberlerde gündem oldu. 5 Ekim 2021 tarihli El Mısıri el Yevm gazetesine göre, Facebook'un en büyük hissedarı ve kurucusu Zuckerberg, yaklaşık 6 milyar dolar kayıp yaşadı (bazı haberlere göre 7). Amazon'un sahibi Jeff Bezos, 4,8 milyar dolar, Google şirketinin kurucusu Larry Page ve Sergey Brin de 2 milyar dolardan fazla kayıp yaşadılar. Microsoft'un kurucusu Steve Ballmer 1,6 milyar dolar kaybederken, büyük teknoloji zenginleri de kayıplar yaşadılar... En çok kaybeden, en büyük 10 zengin arasında, Çinli bir zengin de var. Tencent'in kurucusu Ma Huateng, yaklaşık bir milyar dolar kaybetti. Diğer dokuzu, Amerikalıdır. Böylece, Facebook, WhatsApp, Messenger ve Instagram servislerine erişim sorununun, Amerikan teknolojisi sektörüne ciddi darbe vurduğu aşikâr. Çin, pek etkilenmedi, doğruyu söylemek gerekirse bu darbeden kurtulan tek ülke. Çünkü Facebook ve diğer uygulamalar, Çin'de yasak. 5 Ekim 2021'de Sada El Balad sitesinin "Russia Today"dan aktardığına göre, "Tüm dünya etkilendi. Etkilenmeyen tek ülke, Çin, çünkü kendi sosyal medya uygulamalarına sahip." Teknoloji sektörü, Amerikan ekonomisinin en büyük sektörlerinden biridir. Bu durum işin ciddiyetini ve hassasiyetini daha da artırıyor. Teknoloji sektörü, Demokratik Başkan Biden'ın seçim kampanyasının en büyük finansörüdür. Aynı zamanda Amerikan enerji sektörünün desteklediği (özellikle petrol şirketleri) Cumhuriyetçi eski Başkan Trump'ın düşmanlarından biridir. Bu, önemli ölçüde ve doğrudan Facebook şirketinin, daha az ölçüde diğer teknoloji şirketlerinin uğradığı büyük kayıpların politik boyutlarını göstermektedir.

İkincisi: Bu süreçte yaşananlar incelendiğinde, Facebook ve diğer dev Amerikan teknolojik şirketlerinin büyük bir siber saldırıya (sabotaj) uğradığı görülür. Facebook ve alt kuruluşları diğer şirketlerden daha büyük zarar görmüştür. Bu operasyon, ya Çin ve Rusya gibi elektronik alt yapıya sahip bazı ülkelerin bir siber saldırısıdır... Ya Facebook'un düşmanlarına mesaj vermek için şirketin bir iç operasyonudur. (Facebook, birkaç saatliğine bile olsa servislerindeki kesintiyle düşmanlarına zarar verebileceğini göstermiştir...) Ya şirketteki bir çalışanın sıradan teknik hatasıdır... Ya da Trump ve ekibinin intikamıdır, çünkü seçimleri kaybetmesinin ve Biden'ın zafer elde etmesinin arkasında bu şirketler var... Mesele hala kapalılığını korusa da kesintinin sebebini gösteren bazı haberler söz konusu:

1- Dış saldırının arkasında Rusya ve Çin'in olduğunu söyleyenler var. ABD, siber saldırıların fideye yazılımlarını tartışmak için 30 ülkenin katılımıyla sanal bir zirve düzenledi. (13.10.2021 Russia Today) Zirveye Rusya davet edilmedi. Bu yazılım programları, ABD firmalarını yıllık yaklaşık 500 milyon

dolar kayba uğrattıyor. Bilgisayar korsanları, bu şirketlerin verilerini çalıyorlar. Bu verilerin iadesi karşılığında kripto paralarla ödemek koşuluyla fidye talep ediyorlar. Bu siber saldırıların çoğu, Rusya kaynaklıdır. Amerika, siber güvenlik sorununu Rusya ile baş başa ele alacağı için zirveye Rusya'nın davet edilmediğini söyledi. Amerika aylardır çeşitli siber saldırılardan fiilen Rusya'yı sorumlu tutsa da, Facebook kesintisinin arkasında Rusya veya Çin'in olduğu varsayımı, bir kaç yönden zayıf bir görüştür:

A- Facebook bile bu olasılığı dışlamaktadır. "New York Times gazetesi, Facebook'un WhatsApp, Instagram ve şirketin sosyal servislerinde dünya genelinde yaşanan kesintinin nedeninin siber saldırı olma ihtimalinin zayıf olduğunu belirtti." [04.10.2021 El Arabiya]

B- Öte yandan Rusya, Trump döneminin sonlarında ABD kurumlarına siber saldırılar düzenlemekle suçlandı. O yüzden Amerikan kurumlarına bilgisayar korsanlığı veya siber saldırılar düzenlemekten korkmaktadır. 16 Haziran 2021'deki Biden-Putin zirvesi öncesi ve sonrası bu konu, taraflar arasında inceleme aşamasında. Amerika, Rusya'dan ABD şirketlerine siber saldırı düzenleyen Rus kaynaklı bilgisayar korsanlarına karşı eyleme geçmesini talep etmektedir. Diğer yandan ABD Başkanı Biden, siber saldırılara son derece sert yanıt verilmesi taraftarı. "ABD Başkanı Joe Biden, ABD'nin büyük bir güç ile "gerçek bir silahlı savaşa" girmesi durumunun ülkeye yönelik olası önemli bir siber saldırı sonucu olabileceği uyarısında bulundu." (28.07.2021 sputniknews)

C- Çin'e gelince, bilgisayar korsanlığı Rusya'nın ki kadar değil. "Teknoloji devi Microsoft, son bir yılda devlet destekli olduğu tespit edilen "hackleme vakalarının" yüzde 58'inin arkasında Rusya'nın olduğunu ve çoğunlukla ABD'deki hükümet kurumlarıyla düşünce kuruluşlarının hedef alındığını açıkladı... Microsoft, Temmuz 2020-Haziran 2021 arasında ikinci yıllık Dijital Savunma Raporu'nda, Çin'den gelen devlet destekli bilgisayar korsanlığı girişimlerinin 10'da 1'inden daha azını oluşturduğunu, ancak hedeflenen ağlara girmede yüzde 44'ünde başarılı olduğunu söyledi..." (04.10.2021 El Arabiya)

Böylece, Facebook'a yapılan siber saldırının arkasında Rusya veya Çin'in olduğu varsayımı, halen zayıf bir çıkarımdır.

2- Şirkette teknik bir hata yaşandığı olasılığı birkaç kaynakta yer aldı:

A- "Reuters'e göre, ismini vermeyi reddeden birkaç Facebook çalışanı daha önce Reuters'e, kesintinin İnternet trafiğinin sistemlerine yönlendirilme biçimindeki dâhili bir hatadan kaynaklandığına inandıklarını söyledi. Facebook'tan yapılan açıklamada "Bu kesintinin temel nedeninin hatalı bir yapılandırma değişikliği olduğuna inandığımızı şu anda netleştirmek istiyoruz. Mühendislik ekiplerimiz, veri merkezlerimiz arasındaki ağ trafiğini koordine eden omurga yönlendiricilerindeki yapılandırma değişikliklerinin bu iletişimi kesintiye uğratan sorunlara neden olduğunu öğrendi." ifadelerine yer verildi. (05.10.2021 Sada El Balad)

B- "Facebook, internet uygulamalarının çökmesinden dolayı özür diledi. Şirket, salı günü sitesi üzerinden yaptığı açıklamada, Facebook, Instagram ve WhatsApp'ta yaşanan erişim sorununun detaylarını paylaştı. Şirket "Bu kesintinin temel nedeninin hatalı bir yapılandırma değişikliği olduğuna inandığımızı şu anda netleştirmek istiyoruz. Ağ trafiğindeki bu kesinti, veri merkezlerimizin iletişim kurma şeklini kademeli olarak etkileyerek hizmetlerimizi durdurdu." dedi." (05.10.2021 El Meyadin)

Fakat bu da zayıf bir ihtimaldir ve tercih edilen bir görüş değildir. Tüm bunlar, aşağıdaki nedenlerden dolayı teknik bir hata olamaz:

A- Teknik hatalar, çoğu zaman bir kişiden kaynaklanır. Birkaç kişi aynı anda teknik hata yapamaz. Facebook'ta herhangi bir teknik mühendis, Facebook ve alt kuruluşları olan Messenger,

Instagram ve WhatsApp büyüklüğündeki bir şirketi çökertmesi olanaksızdır. Hepsinin, bağımsız yönetimleri var. Facebook, sadece güvenlik alanında 20.000 kişi istihdam etmektedir. Diğer çalışanlarından bahsetmiyoruz bile. Dolayısıyla bu dev şirket ve alt kuruluşlarındaki internet kesintisinin tek bir çalışanın elinde olması imkânsızdır!

B- Kaldı ki bu hata, çok büyüktü, kompleks ve karmaşıktı. Üstelik Facebook'un yaşadığı erişim sorunu, şirketi 50 milyar dolarlık kayba uğrattı. Hatta "Şüphesiz "www.facebook.com" alan adı (domain), bir süreliğine online açık artırmayla satışa çıktı." (06.10. 2021 El Cezire) 5 Ekim 2021 tarihli El-Yevm El Saba'ya göre, New York Times gazetesi, küresel ölçekteki kesintinin boyutlarını değerlendirmek üzere bu sabah Facebook'un binalarına girmek isteyen çalışanların kapıdan içeriye giremediklerini yazdı. 5 Ekim 2021'de de El Mısri El Yevm sitesi New York Times gazetesinden aktardığına göre, "Facebook, sunucularını manuel olarak sıfırlamayı denemek için Kaliforniya'daki veri merkezine bir ekip yolladı."

3- Facebook'un, şirkete zarar vermek isteyenlere mesaj vermek için bilinçli bir şekilde hata işlediği ihtimaline gelince:

A- Kesintinin, Facebook'un kısaltması BGP olan Sınır Geçit Protokolü'nden (Border Gateway Protocol) çekilmesinden kaynaklandığı söylendi. Sınır Geçit Protokolü, verilerin siteye erişmek için izlediği yol veya haritaya benzemektedir. Onsuz kullanıcı erişim sağlayamaz. Netleştirmek adına basit bir örnek vermek gerekirse, Sınır Geçit Protokolü (BGP), arabayla ya da yaya olarak en iyi rotayı öğrenmek için akıllı telefonlarımızın kullandığı GPS programına benzer. Kısacası, Facebook'un Sınır Geçit Protokolü'nden çekilmesiyle Facebook, WhatsApp, Messenger ve Instagram gibi alt kuruluşları, bu haritalar ve yollardan silindiler.

B- Yine platform ve ürünlerine erişim sorununun arkasında Facebook şirketinin olduğu iddia edildi. Facebook, bilinçli bir şekilde erişim sorunu istemiş olabilir. Böylece şirket mühendisleri, kesinti boyunca kapsamlı bir temizlik yapacaklar ve Facebook'un eski çalışanı Frances Haugen'ın sızıntılarında geçen tüm hassas konuları sileceklerdi. Çünkü ertesi gün ABD Kongresi'nde bir oturum düzenlenecekti. Facebook, ABD Kongresi'nde düzenlenecek bu oturumdan çekindi zira eski çalışanı, sosyal ağın psikolojik zararı konusunda ABD Kongresi'nde tanık olarak dinlenecekti...

Bu bilinçli kesintinin arkasında Facebook'un olduğuyla ilgili tüm bu faktörler irdelendiğinde, zayıf kanıtlar oldukları açığa çıkar:

A- Erişim kesintisi, şirket için çok büyük mali kayba yol açtı. Oysa kapitalist şirketler, operasyonlarında mali kar ve kurumsal itibar üzerine odaklanırlar. Ölçüleri tamamen maddidir. Bu sebeple çok büyük kayba yol açan ve itibar zedeleyen bir sabotajın içeriden olması olanaksızdır. Tabii kesintinin arkasında daha büyük bir mali kârın varlığı varsa ve imajın telafisi olursa bu müstesna... Yaşanan olaylar ise bunun böyle olmadığını gösteriyor. Tüm bunlar, şirketin ya da çalışanlarının içeriden kasıtlı sabotajını zayıf bir görüş haline getirmektedir...

B- "Şirketin eski çalışanı Frances Haugen'ın sızıntılarında geçen tüm hassas konuları" silmek için Facebook'un bilinçli kesintisine gelince, eski çalışanın ABD Senatosu'ndaki tanıklığı, erişim kesintisinden önce planlanmıştı. Tanıklık, kesintinin ertesi günüydü, yani 5 Ekim 2021'deydi. Erişim sorunu 4 Ekim 2021'de gerçekleşti. Fakat bu, şirketin, eski çalışanından sızıntılar beklentisi içerisinde olmasını engellemez. Kaldı ki Kongre'deki tanıklığının tarihi, önceden açıklanmıştı. Facebook'un, Haugen'ın tanıklığından bir gün önce önlem olarak erişim kesintisine karar vermesi, olasıdır. Haugen, Facebook servisinde yaşanan kesintiden bir gün önce, öfke oklarını Facebook ve CEO'suna yönlendirmek için CBS kanalındaki 60 Dakika programına çıktı. Kesintiden bir gün sonra ABD Senatosu'ndaki tanıklığında Facebook'a karşı daha ağır ifadeler kullandı. Yine de bu, şirketin hatayı bilinçli bir şekilde işlediğini göstermez. Çünkü hatadan dolayı çok büyük para kaybına uğrayacaktır.

4- Facebook'un seçimlerde Trump'a karşı Biden'in yanında yer almasından dolayı intikam almak için erişim sorununun arkasında **Trump ve ekibinin olduğu da iddialar arasında:**

A- Yönetimi sırasında bazı büyük Amerikan teknoloji şirketleri, yalan haberler yaydıkları için Trump'ın hışmına uğradılar. Birçoğu, Demokratların 2020'deki zaferini memnuniyetle karşıladı. Silikon Vadisi'ndeki teknoloji şirketleri, eski Cumhuriyetçi Başkan Trump'a karşı Demokratik Başkan Biden'in en büyük finansörüydüler. Enerji sektörü özellikle ABD petrol şirketleri de Trump'ı destekledi. Bu, Facebook şirketindeki bu büyük aksaklığın politik boyutları olduğunu göstermektedir...

B- Çin'e karşı ticari savaş başlatan Trump ile teknoloji şirketleri arasında büyük bir sorun yaşandı. Apple, Trump yönetiminin Çin'den ithal edilen bazı tüketici elektronik ürünlerine koyduğu gümrük vergisi yüzünden zarar gördü. Apple CEO'su Tim Cook, Beyaz Saray ile temasa geçmek zorunda kaldı. Trump'ın ticaret politikalarının, Apple'e verdiği zararı izlemek için birçok yönetim ekibi de görüşmeye katıldı.

C- Facebook'un eski çalışanı Haugen'ın açıklamaları, Cumhuriyetçi Parti'yi desteklemektedir. Haugen meselesinin anlaşılması için aşağıdaki notları zikretmekte fayda var:

* Haugen, Facebook'taki işinden ayrıldıktan sonra şirketin kurucusu Zuckerberg'ı eleştiri yağmuruna tuttu, öfke püskürdü. Yani boyundan büyük işe kalkıştı. Bu da, arkasında birilerinin olduğunu gösteriyor... Haugen, Facebook'a dair bu sızıntı belgelerini Wall Street Journal gazetesiyle paylaştı. "Frances Haugen, Mayıs ayında şirketten ayrılmadan önce Facebook iç yazışmalarını beraberinde götürdü. Bu iç yazışmaları özellikle Wall Street Journal gazetesiyle paylaştı. Eylül ortasında yayınlanan bir makalede gazete, bu bilgilere dayanarak, Facebook'un ergenler üzerindeki etkisini belirlemek için üç yıldır alt kuruluşu Instagram konusunda araştırma yaptığını söyledi." (04.10.2021 Deutsche Welle) Wall Street Journal gazetesi, muhafazakârdır ve Cumhuriyetçi Parti yanlısıdır. 28 Ekim 2007 tarihli El Cezire'ye göre, "Wall Street Journal, sadece ekonomik bir gazete değildir, politik eğilimleri de mevcut. Muhafazakâr eğilimli ve aşırı İsrail yanlısıdır. Gazetenin görüş bölümünde bu açıkça belli. Cumhuriyetçi Parti yanlısıdır ve neo-conlarla ilişki içerisindedir." (28.10.2007 El Cezire) Ayrıca Wikipedia'nın Almanca bölümünde şöyle geçmektedir: "Wall Street Journal dergisi, muhafazakâr eğilimlidir ve Cumhuriyetçilere meyletmektedir."

* Haugen'ın Facebook'un "sivil yanlış bilgi" ekibinde ürün müdürü olarak çalışmış olması, Cumhuriyetçi Parti ile olası ilişkisini göstermektedir. "Sivil yanlış bilgi", seçim güvenliğiyle ilgili dezenformasyonu ve diğer riskleri engellemeye yönelik bir programdır. 2020 ABD başkanlık seçimlerinin çok gürültü kopardığı ve iki parti arasında şiddetli gerginlik yaşandığı biliniyor. Görüldüğü kadarıyla Cumhuriyetçi Parti ve Trump ekibi, Facebook'un Cumhuriyetçiler düşmanlığını ifşa etmek için şirkette çalıştığı sırada Haugen ile temas halindeydiler...

D- Frances Haugen, 5 Ekim 2021'de Kongre'de yaptığı konuşmada, Facebook'un kullanıcılarının güvenliğinin ve refahının önüne kârı koyan algoritmalar kullandığını söyledi. Kongre'deki oturumda Haugen, "Facebook bilgileri engelliyor ayrıca sorulduğunda yanlış yönlendiriyor... Marc Zuckerberg (Facebook'un sahibi), kendisi dışında kimse ondan hesap sormuyor. Algoritmaların tasarlanmasından sorumlu... Facebook çalışanlarının yüzde 70'i şirketin dürüst olmadığını hissediyor. Facebook'un regüle edilmesi için Kongrenin harekete geçmesi lazım. Şirket, karını kamu güvenliğine tercih ediyor..." dedi" [06.10.2021 www.ereemnews.com]

5- Özetle, büyük olasılıkla Facebook ve alt kuruluşlarına saldırının (sabotaj) arkasında Trump ve ekibi var... Facebook'un düzenbazlıklarına, özellikle çocuklara, ergenlere ve kızlara zarar veren programlarına odaklanılmasının arkasında da. Bu, Facebook'u özellikle CEO'su Zuckerberg'ı çok zor duruma düşürdü... Mesele, çocuklar, ergenler ve kızlarla ilgili olduğu için,

Facebook ve Demokrat Parti yanlısı CEO'su Zuckerberg aleyhinde bir kamuoyu oluştu. Bu kamuoyu, Facebook ve CEO'suna karşı harekete geçmezse, Biden için de sıkıntı yaratabilir. Ancak pek ileriye gitmesi beklenmiyor, kamuoyunu yatıştırmak için düşük profilli bir girişim olabilir.

6- Sonuç olarak, bunların kendi aralarındaki çekişmeleri şiddetlidir... Yozlaşmış zalim kapitalistlerin ölçüsü, başkalarına zarar verse bile kişisel çıkar endekslidir. Bu başkaları kardeşleri ya da milletleri olsa bile, tabii bir milletleri varsa!

وَكَذَلِكَ نُؤَلِّي بَعْضَ الظَّالِمِينَ بَعْضًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ "İşte biz, kazanmakta oldukları günahlar sebebiyle zalimlerin bir kısmını diğer bir kısmına böyle musallat ederiz." [Enam 129] Bunlar,

كَمَنْ مَثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِنْهَا كَذَلِكَ زُتِنَ لِلْكَافِرِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ "Karanlıklar içinde kalmış, bir türlü ondan çıkamamış kimsenin durumu gibidir. İşte kâfirlere, işlemekte oldukları çirkinlikler böyle süslü gösterilmiştir." [Enam 122] Bu kimselerin kuşkusuz dünyayı yönetmesi bir trajedidir, çünkü dünyayı bozuyorlar ve düzeltemiyorlar. Bir şeyi kaybeden onu geri veremez...

Dünyanın ıslahı, Allah'ın sevdiği, onların da Allah'ı sevdiği ve Raşidi Hilafet bayrağı altında gölgelenen bir toplulukla mümkündür... O topluluğun ölçüsü, Allah ve Rasûl'ünün rızasıdır. Kendileri için iyilik istedikleri gibi kardeşleri için de iyilik isterler.

أَدِلَّةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ "Onlar müminlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı güçlü ve onurludurlar. Allah yolunda cihat ederler. Hiçbir kınayıcının kınamasından korkmazlar. İşte bu, Allah'ın bir lütfudur. Onu dilediğine verir. Allah, lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir." [Maide 54]

H.17 Rabiu'l Evvel 1443
M.24 Ekim 2021